FiCom ry | ML, AM
25.8.2020

FiCom lausunto sähköisen viestintäpalvelulain HE:stä

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä sähköisen viestinnän palvelulain (SVPL) HE 98/2020 ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta. FiCom kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

- **Esityksen valmisteluvaiheessa yhtenä tavoitteena oli Suomi-lisien poistaminen. Tässä ei ole onnistuttu, sillä hallituksen esitykseen on sisällytetty direktiiveistä riippumatonta kansallista lisäsääntelyä, eikä aiempaa kansallista sääntelyä ole kevennetty.**
- **Ehdotus, joka koskee paikallisen yleisen teletoiminnan harjoittamista ilman toimilupaa (6 §), on uutta ja aiemmasta poikkeavaa sääntelyä. Yleisen teletoiminnan harjoittamisen tulisi olla aina toimiluvanvaraista. Sääntelyn tulee olla tasapuolista kaikille yleistä teletoimintaa harjoittaville toimijoille.**[1]
- **Yritysnumeroiden hintasääntelyä koskeva ehdotus on poikkeuksellinen, ja se voi muodostua kuluttajille epäedulliseksi, joten se tulisi poistaa.**
- **Yleispalvelun yhteysnopeutta koskeva 150 prosentin nosto ei vastaa tarkoituksenmukaista yhteysnopeutta koskevan selvityksen lopputulosta. Ehdotetun nopeuden noston kustannusvaikutus olisi toteutuessaan kymmeniä miljoonia euroja, ja se edellyttäisi korvausten kustantamista valtion varoista. Yhteysnopeutta ja sitä koskevia laatuvaatimuksia tulee keventää sekä soveltamisala rajata koskemaan vain kuluttajia.**
- **Suodattamista koskevan 185 §:n määräyksen soveltamisala on hyvin ongelmallinen, ja siihen mahtuu laaja joukko rikosnimikkeitä, joten soveltamisalan rajaaminen tulee muuttaa vain tiettyjä rikoksia koskevaksi. Sääntelyn nojalla annettavien määräysten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia.**
- **Viestintäverkon kriittisissä osissa käytettäviä laitteita koskeva sääntely on uutta ja sen taannehtivuuden takia erittäin merkittävää teleyrityksille. Olemassa olevan verkkolaitteen poistaminen tulisi olla sallittua ainoastaan hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa. Teleyrityksellä tulee olla oikeus saada täysi korvaus taloudellisista menetyksistä, jos laite on viranomaisen määräyksellä poistettava verkosta.**

[1] FiComin jäsenistä Cinia Oy, Digita Oy ja Finnet-liitto ry eivät yhdy FiComin 6 §:stä esittämiin näkemyksiin

Yritysvaikutuksista

FiComin lausunto keskittyy taajuuksia, huomattavaa markkinavoimaa (HMV), yleispalvelua ja käyttäjän oikeuksia, suodattamista eli tiedon saannin estoa koskevaa määräystä sekä viestintäverkon kriittisiä osia koskevaan sääntelyyn.

Hallituksen esitys pohjautuu pääosin teledirektiivin muutoksiin, mutta esitykseen on liitetty myös direktiiviin kuulumatonta kansallista sääntelyä. Sääntelyn valmisteluvaiheessa yhtenä keskeisenä tavoitteena oli ns. Suomi-lisien eli kansallisen lisäsääntelyn poistaminen. Tässä tavoitteessa ei valitettavasti onnistuttu, vaan esityksessä kansallista lisäsääntelyä on melko runsaasti.

Esitykseen on tuotu kansallista lisäsääntelyä, mutta siinä ei joko perustella lainkaan, mitä ongelmaa sääntelyllä pyritään ratkaisemaan, tai perustelut ovat suppeat. Sääntelyn tulisi kuitenkin olla mahdollistaja ja viimesijainen keino ongelmien ratkaisemiseksi. Tilanteissa, joissa direktiivi mahdollistaa kansallista liikkumavaraa, on sääntelyn keventämisen sijaan usein lisätty teleyrityksien velvoitteita. Näin on käynyt yleispalvelua ja käyttäjien oikeuksia koskevissa osioissa, joissa sääntely on jo ennestään raskasta ja yrityksiä velvoittavaa.

Pelkästään yleispalvelunopeuden nosto, verkkotoimiluvan yhteysnopeutta koskeva ehto (eli tukiasemien kapasiteetti ja tiheys) ja yritysnumeroiden hintasääntely toteutuessaan aiheuttaisivat keskeisille toimijoille kertavaikutuksiltaan kymmenien miljoonien euron kustannukset ja maksaisivat yrityksille vuosittain useita miljoonia euroja. Lisäksi teledirektiivin uudet laajat ennakkotietovaatimukset sekä vaatimukset sopimustiivistelmästä lisäävät pitkällä aikavälillä teleyritysten hallinnollista taakka ja lyhyellä aikavälillä aiheuttavat merkittäviä järjestelmien ja myyntikanavien kehittämiseen liittyviä kustannuksia. Myös uudella sopimuspaketteja koskevalla sääntelyllä on hallinnollista taakkaa lisäävä vaikutus.

Taajuudet

Suomessa taajuuspolitiikka on ollut erinomaisen onnistunutta, ja osin sen vuoksi Suomi on edelläkävijä mobiilidatayhteyksissä ja niiden käytössä. Mobiilidatan käyttö lähes tuplaantuu edelleen vuosittain. Datan käyttö kertoo siitä, että verkkojen kattavuus, laatu ja mobiilipalvelujen saatavuus ovat erinomaisella tasolla ja palveluiden hinnoittelu on erittäin asiakasystävällistä. Toimivaa taajuuspolitiikkaa tulee jatkaa, sillä se hyödyttää koko Suomea ja kaikkia viestintäverkkojen käyttäjiä.

Mobiilipalvelujen tarjoaminen edellyttää, että toimijoille osoitetaan ja myönnetään jatkossakin riittävästi taajuuksia. Mobiiliverkot ovat Suomessa rakentuneet markkinaehtoisesti, ja markkina on osoittanut toimivuutensa, joten jatkossakin keskeisimmät langattoman laajakaistan taajuudet ja toimiluvat on tarpeellista osoittaa yleistä teletoimintaa harjoittaville kaupallisille toimijoille.[2]

6 § Yleisen ja vähäisen paikallisen verkkopalvelun tarjoaminen ilman toimilupaa
Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa olisi mahdollista harjoittaa toimiluvasta vapaata yleistä teletoimintaa eli tarjota rajaamattomalle käyttäjäpiirille vähäistä paikallista verkkopalvelua rajatulla alueella, kuten kaupunginosassa tai kylässä. Säännös on uusi ja poikkeaa nykyisestä. Uuden säännöksen mukaan yleistä

[2] FiComin jäsenistä Cinia Oy, Digita Oyja Finnet-liitto ry eivät yhdy FiComin tässä kappaleessa esittämiin näkemyksiin.

matkaviestinverkon teletoimintaa voisi harjoittaa pelkällä radioluvalla ja ilman valtioneuvoston myöntämää toimilupaa.

Taajuuksien käyttö yleiseen teletoimintaan tulisi aina olla toimiluvan varaista, ja valtioneuvoston tulisi päättää luvasta. Tällöin pystytään parhaiten arvioimaan taajuustehokkuus sekä kilpailu- ja turvallisuusnäkökohdat. Tällaista merkittävää päätöksentekoa taajuuksien jaosta ei tulisi delegoida viranomaiselle.

Ehdotettu säännös tulisi aiheuttamaan sen soveltamisessa tulkintaongelmia siitä, mikä on vähäistä ja paikallista. Paikallista ja rajattua verkkotoimintaa voi harjoittaa jo nykyisin eri tavoin, mutta ehdotuksesta ei ilmene, mikä lisäarvo sen laajentamisella yleiseen teletoimintaan olisi. Säännöksestä ja sen perusteluista ei edelleenkään ilmene, mitä ehdotuksella tavoitellaan.

Sääntelyn tasapuolisuuden vuoksi on keskeistä, että yleistä teletoimintaa harjoittavia tahoja koskevat yhtäläiset oikeudet ja velvoitteet. Esimerkiksi esityksen 16 §:n ehdot koskevat verkkotoimiluvanvaraista toimintaa, jossa uutena velvoitteena on valtioneuvoston mahdollisuus asettaa verkkoteknistä yhteysnopeutta koskevia ehtoja, eli ehto vaikuttaisi tukiasematiheyteen ja verkon välityskykyyn. Vastaavaa ehtoa ei voisi asettaa pelkän radioluvan varassa toimivalle.

Esityksestä ei ilmene, mitä taajuuksille tapahtuu, jos niitä ei haeta tai oteta käyttöön. Tällaisissa tilanteissa taajuudet tulisi osoittaa valtakunnalliseen kaupalliseen käyttöön niiden tehokkaan käytön varmistamiseksi. Radioluvassa tulisi määritellä seikkaperäiset ehdot taajuuksien käyttöönotolle ja luvan kestolle sekä luvan peruuttamiselle. Lisäksi radioluvassa tulisi määritellä, että muun muassa ehdotetun toiminnan häiriöttömyyden, tehokkaan käytön ja mahdollisen yhteenliittämisen takaamiseksi pelkän radioluvan nojalla operoiva toimija vastaa esimerkiksi häiriöistä ja mahdollisista yhteenliittämis- ja muista kustannuksista.

16 § Verkkotoimiluvan ehdot

FiCom kannattaa esitettyjä toimilupakausien kestoja. Verkon rakentamiseen tehtävät investoinnit ovat erittäin huomattavia, joten riittävän pitkät toimilupakaudet ovat aivan keskeinen edellytys investoinneille ja innovaatioille.

Esityksessä ehdotetaan, että toimilupaan voitaisiin liittää verkkoteknistä yhteysnopeutta koskevia ehtoja, jotka vaikuttavat verkon tukiasematiheyteen ja verkon välityskykyyn. Ehdotus on uusi, eikä se ole ollut aiemmin valmisteluvaiheessa esillä. Kyse on erittäin merkittävästä ehdotuksesta, koska ehdon realisoituminen sekä ehdotettu Liikenne- ja viestintäviraston määräyksenantovalta lisäävät merkittävästi yritysten kustannusriskiä. Perusteluissa oleva maininta verkon rakentamis- ja ylläpitokustannusten huomioimisesta tulisi nostaa pykälätasolle.

17 a § Toimiluvan jatkaminen ja 17 b § uusiminen

FiCom kannattaa esitettyjä ehdotuksia, koska ne voivat olla hyvinkin merkittäviä verkkoinvestointien kannalta. Ehdotuksia tulisi kuitenkin joiltakin osin täydentää. Jatkamisen (17 b §) esteeksi on ehdotuksessa mainittu Liikenne- ja viestintävirastossa vireillä oleva 42 luvun mukainen valvontapäätös. FiCom pitää perustetta liian laveana ja avoimena, koska se mahdollistaa minkä tahansa vireillä olevana tapauksen toimiluvan jatkamisen esteeksi. Käytännössä 42 luvun mukaisia tapauksia teleyrityksiä kohtaan on vireillä

lähes jatkuvasti. Ehdotusta tulisi muuttaa toimilupaehtojen rikkomiseen liittyväksi ja siten, ettei osoitettuja rikkeitä tai laiminlyöntejä ole korjattu määräaikaan mennessä, esimerkiksi seuraavasti:

> ”2) Liikenne- ja viestintävirastossa ei ole vireillä lain *16 §:n perustuva* lain 42 luvussa säädetty valvontapäätös… *virheen tai* laiminlyönnin vuoksi, *jota ei ole korjattu asetetussa määräajassa*”.

20 § Taajuuksien käyttöoikeuksien vuokraaminen
FiCom kannattaa esitystä käyttöoikeuksien vuokraamismahdollisuudesta paikallisen verkkopalvelun tarjoamiseen.

Huomattava markkinavoima (HMV)

65 § Valtakunnallisten tilaajanumeroiden hinnoittelu
Ehdotuksen perusteluiden mukaan valtakunnallisten tilaajanumeroiden (ns. yritysnumerot) access-hintaa ei saisi jatkossa hinnoitella erikseen. Muutoksessa on kyse siitä, että yritysnumerohinnoittelu korvataan matkapuhelinmaksulla. Ehdotus on kansallista lisäsääntelyä, joka ei perustu teledirektiiviin.

FiCom pitää esitettyä ehdotusta erittäin huolestuttavana useastakin syystä. Ehdotuksella pyritään sen perusteluiden mukaan selkeästi sääntelemään vähittäishintoja, vaikka itse säännös koskee tukkuhintasääntelyä. Esitetty mekanismi on aivan väärä vähittäishintojen sääntelyyn. Käytännön tasolla 10 minuutin asiointipuhelun hinta muuttuisi keskimääräisellä verollisella nykyhintatasolla hieman alle kahdesta eurosta hieman alle euroon i. Ehdotetun muutoksen vaikutus kuluttajalle on hyvin vähäinen, mutta sen vaikutukset voivat kuitenkin olla huomattavat palveluiden saatavuudelle. Valtakunnallisia tilaajanumeroita käytetään pääasiassa asiointipalveluun. Näistä numeroista tarjotaan muun muassa yleistä neuvontaa ja vaihdepalveluita. Esityksen seurauksena voivat olla puhelinasiointipalvelun korkeat palvelunumerohinnat, soittojen estot ja puhelinpalvelun saatavuuden yleinen vähentyminen, joka kääntyy heikommassa asemassa olevia kuluttajia ja esityksen tavoitteita vastaan.

FiCom on kiinnittänyt huomioita myös perustelutekstin väitteeseen, jonka mukaan hinnoittelu olisi syrjivää kiinteiden ja matkaviestinliittymien kesken. FiComin näkemyksen mukaan väite ei kaikilta osin pidä paikkaansa, koska joidenkin teleyritysten yritysnumeroihin soittamisen hinnat[3] ovat samat sekä kiinteästä että mobiililiittymästä.

Ehdotukselle esitetään kahden vuoden siirtymäaikaa. Valtakunnallinen tilaajanumeron asiakas sopii tyypillisesti telepalvelunsa kahden tai kolmen vuoden sopimuskaudeksi. Muutos tulisi vaikuttamaan kesken sopimuskauden, jos se toteutettaisiin. Tästä syystä siirtymäkauden tulee olla ehdotetun kahden vuoden sijasta vähintään vuoden 2023 loppuun asti.

FiCom esittää ehdotuksen poistamista esityksen eduskuntakäsittelyssä.

81 c § Kupariverkon poistaminen tai korvaaminen

[3] https://www.traficom.fi/fi/viestinta/laajakaista-ja-puhelin/yritysnumeroihin-soittamisen-hinnat

HMV-yrityksen poistaessa tai korvatessa vanhaa kupariverkkoa tulisi sen tehdä ilmoitus kuusi kuukautta ennen aiottua toimenpidettä Liikenne- ja viestintävirastolle. Virasto voisi ennen ilmoitettua aloituspäivää asettaa tiettyjä ehtoja ja velvollisuuksia.

FiCom esittää säännöksen täydentämistä ilmoituskynnyksellä, joka rajaisi pienet hankkeet ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Muutoin säännöksen soveltaminen johtaisi erittäin raskaaseen hallinnolliseen taakkaan sekä teleyritykselle että valvontaviranomaiselle ja kasvattaisi tarpeettomasti näiden kustannuksia. Rajaus voisi perustua tosiasialliseen tilaajamäärään ja/tai verkon pituuteen.

FiCom pyytää valiokuntaa ottamaan kantaa siihen, voiko liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) velvoittaa päätöksellään tai antamallaan määräyksellä kieltää kupariverkon purkamisen? Jos liikenne- ja viestintävirasto voisi päätöksellään tai määräyksellään velvoittaa säilyttämään kupariverkon, kyse olisi käytännössä pakkoinvestoinnista. Miten perustuslain omaisuudensuoja (15.1 §) suhtautuu tällaiseen tilanteeseen?

Kupariverkon purkuluvan kieltäminen on ongelmallista, koska verkko vanhetessaan vikaantuu usein kosteuden ja hapettumisen vuoksi. Verkon ylläpito voi tulla kohtuuttoman kalliiksi operaattorille toistuvien huoltotöiden ja vanhentuneen teknologian aktiivilaitteiden (DSLAM) uusimiskustannuksiin vuoksi, jotka saattavat olla suhteettoman suuret jäljellä oleviin kupariverkon asiakasmääriin verrattuna. Lisäksi nämä kustannukset nousevat etenkin harvaan asutuilla seuduilla. Kaikille olisi tarkoituksenmukaisinta tilanne, jossa vanhoja verkkoja olisi mahdollista purkaa sitä mukaa, kun ne vikaantuvat korjauskelvottomiksi tai kohtuuttomien korjauskustannuksen takia.

Yleispalvelu

Yleispalvelu-internetyhteyden nopeutta ehdotetaan nostettavaksi 150 prosentilla nykyisestä 2 Mbit/s -nopeudesta 5 Mbit/s-nopeuteen. Esityksen valmisteluvaiheessa teetetyt selvitykset eivät tue nopeuden nostoa. Esimerkiksi Liikenne- ja viestintäviraston selvityksen mukaan direktiivin edellyttämät palvelut on toteutettavissa nykyisellä yleispalvelunopeudella. Tässä yhteydessä on syytä todeta yleispalvelun tarkoitus: se on viimesijainen turvaverkko ja saatavuuden takaaja, mikäli tarjolla ei ole markkinaehtoisia ratkaisuja. Lisäksi teledirektiivin yhtenä lähtökohtana on, että yleispalveluvelvoitetta ei tulisi käyttää verkkoinvestointien edistämisen välineenä.

Taloudellisen selvityksen ja ehdotuksen perusteluiden mukaan ehdotettu nopeus nostaisi merkittävästi yleispalveluyritysten kustannuksia: peittovaatimuksista riippuen kustannus olisi n. 10 – 22 miljoonaa euroa, jolla parannettaisiin vain joidenkin satojen asuntojen yhteyksien saatavuutta. Kyse olisi suhteettomasta velvoitteesta. Jos ehdotettu yhteysnopeus ja voimassa olevat laatuvaatimukset säilyvät ennallaan, on erittäin todennäköistä, että yleispalvelun kustannukset tulevat jatkossa korvattavaksi valtion varoista. Muutaman yksittäisen kotitalouden palvelun laadun parantamiseksi nopeuden noston ja siitä aiheutuvien uusien mastojen ja tukiasemien rakentamisen sijaan parempaan lopputulokseen päästään kaupallisilla ratkaisuilla, esimerkiksi ulkoisella antennilla ja siihen liitettävällä sisäisellä wifi-reitittimellä.

FiCom katsoo selvitysten ja erityisryhmien palautteen perusteella, että yleisen ja erityisryhmien yleispalvelunopeuden nostolle ei ole tarvetta. Jos yleistä yhteysnopeutta tulisi jostain syystä lisätä,

nopeuden noston tulisi kustannusvaikutukset huomioiden olla enintään 50 prosenttia nykyisestä, jolloin yleispalvelu olisi 3 Mbit/s. Samalla voimassa olevat laatuvaatimukset tulisi poistaa.

Yleispalvelusääntelyä sovellettaisiin paitsi kuluttajiin, myös mikroyrityksiin. Direktiivi ei velvoita sääntelyn soveltamista muihin kuin kuluttajiin, mutta esityksessä kansallista liikkumavaraa on laajennettu koskemaan myös mikroyrityksiä. Positiivista on, että soveltamisalaa on supistettu valmistelun edetessä, mutta sääntelyssä tulisi pitäytyä minimisääntelyn tasolla ja välttää kansallista liikkumavaraa varsinkin, kun samanaikaisesti esitetään yleispalvelunopeuden merkittävää nostoa. Pitäytyminen esitetyssä soveltamisalassa nostaisi yleispalvelun tuottamisen kustannuksia entisestään, sillä taloudellinen taustaselvitys koski ainoastaan kotitalouksia. FiCom esittää, että yleispalvelun soveltamisala koskisi ainoastaan kuluttajia.

Käyttäjän oikeudet

FiCom pitää positiivisena sitä, että soveltamisalaa on valmistelun aikana tarkennettu lähtökohtaisesti koskemaan ainoastaan kuluttajia ja muita tahoja vain, jos direktiivi sitä edellyttää tai jos muuta ei ole sovittu. Tätä tukee jo valmistelutyössä tehty selvitys.

FiCom pitää valitettavana, että sääntelyä ei ole tässä yhteydessä kyetty selkeyttämään ja keventämään, vaan niin sanotut Suomi-lisät jäisivät lainsäädäntöön edelleen. Teetetyn selvityksen mukaan keventäminen olisi mahdollista esimerkiksi sääntelyssä, joka koskee toimituksen viivästystä ja sopimuksen purkamista erääntyneiden maksujen vuoksi.

Lisäksi selvityksen mukaan sopimusten muuttamista koskevan säännöksen palauttaminen silloisen viestintämarkkinalain muotoon, jossa olosuhteiden olennainen muuttuminen oikeuttaisi viestintäpalvelusopimuksen muuttamiseen, voisi olla tietyillä edellytyksillä mahdollista. FiCom esittää, että sopimusmuutostilannetta koskevaan 114 §:n 1 mom. lisätään uusi 3) kohta:

Teleyritys saa muuttaa toistaiseksi voimassa olevan viestintäpalvelusopimuksen mukaisia maksuja ja muita sopimusehtoja kuluttajan vahingoksi vain:
---
3) muusta erityisestä syystä olosuhteiden olennaisesti muututtua.

Tiedon saannin estoa koskeva määräys

SVPL 185 § 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tiedon saannin estoa koskeva määräys voitaisiin tietyin edellytyksin kohdistaa myös tietoa välittävään teleyritykseen. Toisin kuin pykälän ensimmäisen momentin kohteena oleva tietoyhteiskunnan palvelun tarjoaja, teleyritys ei pysty poistamaan internetsivulta yksittäistä tietosisältöä, vaan sen on ehdotetun määräyksen toimeenpanemiseksi estettävä pääsy koko laitonta aineistoa sisältävälle sivustolle. Tällöin voi samalla estyä myös täysin harmittoman, laillisen sisällön käyttö. Verkkosisällön suodattaminen heikentää verkon teknistä laatua ja voi aiheuttaa häiriöitä tai katkoksia, joten sen tulee aina olla viimesijainen ja poikkeuksellinen toimi.

Ehdotetun määräyksen soveltamisala on liian lavea: se sisältää kaikki rikokset, joista ankarin säädetty rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Hallituksen esityksen mukaan tarve puuttua SVPL 185 §:n nojalla internetissä olevaan tietosisältöön on kuitenkin noussut poliisitoiminnassa esille pääasiassa lasten

seksuaalista hyväksikäyttöä, törkeitä petoksia ja törkeitä tietoverkkorikoksia koskevien esitutkintojen yhteydessä. Myöhemmin perusteluissa viitataan yhteiskunnallisesti arvioituna vakavaan rikollisuuteen.

Kahden vuoden rangaistusminimiin mahtuu laaja joukko yhteiskunnallisesti arvioituna vähemmän vakavia rikosnimikkeitä, joten poliisitoiminnassa tutkinnallisesti ongelmallisiksi koetut, yhteiskunnallisesti arvioituna vakavat rikokset ovat laajan ja tarkemmin määrittelemättömän kahden vuoden rangaistusminimin sijaan syytä sisällyttää sääntelyn piiriin erittelemällä rikokset pykälä- tai lukukohtaisesti. Näin on toimittu esimerkiksi edeltävässä pykälässä, SVPL 184 § 1 momentin 2 kohdassa, jossa viitataan suoraan rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:n taikka 17 luvun 18 tai 18 a §:n vastaiseen tietoon. Myös perustuslakivaliokunta on korostanut sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden merkitystä sekä todennut, että puuttuminen perus- ja ihmisoikeuksiin tulee rajoittua vain välttämättömään (PeVL 43/2018 vp). FiCom ehdottaa, että säännöksen soveltamisala tulisi rajata koskemaan vain terrorismiin ja lasten hyväksikäyttöä sisältävään aineistoon liittyviin rikoksiin sekä törkeisiin petoksiin ja tietoverkkorikoksiin, joiden estosta ja teknisestä toteutuksesta lainvalmistelussa on keskusteltu.

Tietoliikenneverkkoihin tulee tehdä muutoksia ainoastaan perustellusta syystä ja niin tarkkarajaisesti, etteivät muutokset vaikuta kielteisesti verkon eheyteen tai sen käyttämiseen laillisiin tarkoituksiin, joten sääntelyn nojalla annettavien määräysten on oltava täsmällisiä ja tarkkarajaisia.

Ehdotettua tarkkarajaisempi säännös turvaisi sen asiamukaisen soveltamisen ja varmistaisi samalla, ettei sananvapauteen ja tiedon vapaaseen siirrettävyyteen puututa tarpeettomasti. Ehdotettu säännös edellyttää joka tapauksessa huolellisesta perusoikeuspunnintaa, sillä se vaikuttaa suoraan vapaaseen tiedonvälitykseen sekä sananvapauteen. Määräys ei voi sisältää teleyritykselle velvoitetta monitoroida yleisesti verkon sisältöä, joten kaikenlaiset muutokset määräykseen tulee toteuttaa syyttäjän tai tutkinnanjohtajan tekemällä uudella, käräjäoikeuden arvioitavaksi tulevalla hakemuksella. Määräys on kuitenkin voitava peruuttaa hakijan pyynnöstä ilman tuomioistuinmenettelyä, mikäli syyttäjä tai tutkinnanjohtaja havaitsee, ettei määräyksen piirissä oleva IP-osoite tai verkkotunnus enää sisällä määräyksen kohteena olevaa tietoa.

Viestintäverkon kriittisissä osissa käytettävät laitteet (244 a §) ja korvaukset (301 a§)

Esityksessä on uusi säännös (244 a§), jonka mukaan viestintäverkkolaitetta ei saisi käyttää yleisen viestintäverkon kriittisissä osissa, jos olisi painavia perusteita epäillä, että laite vaarantaisi kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta. Liikenne- ja viestintävirasto voisi velvoittaa poistamaan viestintäverkkolaitteen verkon kriittisistä osista. Jos tällainen poistomääräys annettaisiin, siitä aiheutuvasta valtion korvausvelvollisuudesta esitetään säädettäväksi omassa säännöksessä (301 a §).

Säännöksellä (244 a §) pantaisiin täytäntöön EU:n 5G-verkkojen turvallisuuteen liittyvän yhteisen keinovalikoiman toimenpide, joka koskee verkon kriittisten osien suojaamista. Tältä osin säännöksen tarkoitus on ymmärrettävä ja perusteltu.

Säännös on kuitenkin lavea, koska siinä ei edellytetä konkreettista uhkaa kansalliselle turvallisuudelle, ja verkon kriittinen osa on määritelty väljästi. Lisäksi kansallinen turvallisuus on pykälän perusteluissa määritelty erittäin laajasti, esimerkiksi ”voi aiheuttaa vahinkoa Suomen kansainvälisille suhteille tai muille tärkeille eduille”. Lisäksi säännös poikkeaa lain kansallisen turvallisuuden 10 ja 11 §:stä, joissa uhan tulee olla ilmeinen. FiCom esittää, että esitettyyn säännökseen lisätään termi *ilmeinen*, jolloin se vastaisi mainittuja lain voimassa olevia pykäliä ja edellyttäisi konkreettista uhkaa. Koska säännös puuttuu merkittävästi teleyritysten toiminnan harjoittamiseen, pelkän uhan olemassaolo olisi liian matala kynnys

säännöksen soveltamiselle, koska uhka on käsitteenä hyvin lavea ja abstrakti. Ilmeinen vaarantuminen edellyttää uhalta todennäköisyyttä ja konkretiaa.

FiCom pitää erittäin keskeisenä sitä, että ennen poistomääräyksen antamista verkonomistajaa on kuultava ja varattava tälle mahdollisuus korjata havaitut turvallisuuspuutteet.

Säännöksessä kriittinen verkon osa on määritelty siten, että sellaisena pidetään toimintoja ja toimenpiteitä, joiden avulla hallitaan ja ohjataan keskeisellä tavalla verkkoa ja siellä kulkevaa liikennettä. Koska säännöksellä puututaan merkittävästi perusoikeuksiin, tulee perusoikeusrajoitusten olennaisen sisällön ilmetä itse laista, jossa on määriteltävä rajoitukset tarkkarajaisilla ja riittävän täsmällisillä säännöksillä. Jotta kriittisen osan määritelmä olisi riittävän tarkkarajainen, tulisi sitä täsmentää siten, että kriittisten osien ulkopuolelle rajataan kiinteän verkon liityntäverkot ja matkaviestinverkon radioliityntäverkot, sillä nämä eivät ole verkon kriittisiä osia.

> 244 a §
> Viestintäverkon kriittisissä osissa käytettävät laitteet
>
> Viestintäverkkolaitetta ei saa käyttää yleisen viestintäverkon kriittisissä osissa, jos on painavia perusteita epäillä, että laitteen käyttäminen vaarantaisi *ilmeisesti* kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta. Viestintäverkon kriittisenä osana pidetään toimintoja ja toimenpiteitä, joiden avulla hallitaan ja ohjataan keskeisellä tavalla verkkoa ja siellä kulkevaa liikennettä. *Kriittisenä osana ei pidetä kiinteän verkon liityntäverkkoa ja matkaviestinverkon radioliityntäverkkoa.*

Jos teleyritys joutuu poistamaan laitteita verkon kriittisistä osista viranomaisen päätöksellä, säännöksen (301 a §) mukaan yritys on oikeutettu täyteen korvaukseen taloudellista menetyksistä. Liikenne- ja viestintäviraston tulee tehdä korvauspäätös samassa yhteydessä poistomääräyksen kanssa tai viimeistään neljän kuukauden kuluessa siitä. FiCom pitää korvausta koskevaa säännöksen 1 momenttia lähtökohdiltaan oikeudenmukaisena ja hyvin perusteltuna.

Lain voimaantulon jälkeen korvausoikeus koskee vain tilanteita, joissa ”poistomääräyksen taustalla on sellainen merkittävä ja olennainen olosuhteiden muutos tai muu syy, jota viestintäverkon omistaja tai muu haltija ei ole voinut kohtuudella ennakoida”. Verkon omistajalla ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ole ennen investointipäätöstään painavia perusteita epäillä laitteiden käyttämisen vaarantavan kansallista turvallisuutta, esimerkiksi kansainvälisten suhteiden vaarantumista. Viestintäverkkolaite on voinut olla liikenne- ja viestintäviraston määräyksen mukainen sen investointihetkellä, mutta ei enää myöhemmin annettavan määräyksen nojalla, jolla kriteeristöjä muutetaan. Korvaus maksettaisiin poistettavaksi määrätyistä viestintäverkkolaitteista, jotka ovat olleet käytössä kulloinkin voimassa olleen sähköisen viestintäpalvelulain ja sen nojalla annetun liikenne- ja viestintäviraston määräyksen mukaisina. Näillä perusteilla täyden korvauksen periaate tulisi koskea sellaisenaan myös lain voimaantulon jälkeistä aikaa.

Korvaussäännöksen selkeyden, tarkkarajaisuuden ja perustuslain omaisuudensuojan 15.2 § perusteella FiCom ehdottaa säännöstä muutettavaksi seuraavasti:

> 301 a §
> Korvaus poistettavaksi määrätyistä viestintäverkkolaitteista

Viestintäverkon omistajalla tai muulla haltijalla on oikeus saada valtion varoista täysi korvaus 244 a §:n nojalla *annetun määräyksen* ~~poistettavaksi määrätystä~~ vuoksi *aiheutuvista taloudellisista menetyksistä* ~~viestintäverkkolaitteesta, jos viestintäverkkolaite on otettu käyttöön ennen lain voi-maantuloa. Korvauksen perusteena ovat viestintäverkkolaitteen poistamisesta ja korvaamisesta aiheutuneet tosiasialliset kustannukset ja muut taloudelliset menetykset~~. Viestintäverkon omistajan tai muun haltijan on huolehdittava siitä, että laitteen poistamisesta ja korvaamisesta aiheutuvat kulut jäävät mahdollisimman pieniksi. Korvaamisesta päättää Liikenne- ja viestintävirasto. Korvausta koskeva päätös on annettava samassa yhteydessä kuin 244 a §:n mukainen poistomääräys tai viimeistään neljän kuukauden kuluessa siitä.

~~Edellä 1 momentissa tarkoitetun korvauksen voi saada myös lain voimaantulon jälkeen käyttöön otetusta viestintäverkkolaitteesta, jos viestintäverkkolaitetta koskevan poisto-määräyksen taustalla on sellainen merkittävä ja olennainen olosuhteiden muutos tai muu syy, jota viestintäverkon omistaja tai muu haltija ei ole voinut kohtuudella ennakoida.~~

Muuta

325 § Liikenne- ja viestintäviraston tarkastusoikeus

Ehdotuksen mukaan teleyritys vastaisi Liikenne- ja viestintäviraston ulkopuolisella asiantuntijalla teetetyn teknisen turvallisuustarkastuksen kustannuksista. Tätä perustellaan teledirektiivin vaatimuksella.

FiCom huomauttaa, että jo edellisen direktiivin aikana (puitedirektiivi 2009/140/EY 13 b artiklan 2 b kohta) on todettu, että yritys maksaa tarkastuksen kustannukset. Tietoyhteiskuntakaarta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 221/2013 s. 247) todettiin, että ”Myös Viestintäviraston lukuun toimivan riippumattoman asiantuntijan suorittama tarkastus katetaan tietoyhteiskuntamaksulla”. Koska direktiivi ei sisällöllisesti ole muuttunut, voimassa olevaa käytäntöä ja sääntelyä ei ole tarve muuttaa, paitsi sellaisten toimijoiden osalta, jotka eivät jatkossa suorittaisi tietoyhteiskuntamaksua. FiCom ehdottaa, että säännöstä muutettaisiin seuraavasti:

”…Riippumattomalla asiantuntijalla teetetty tekninen turvallisuus- ja toimivuustarkastus katetaan tietoyhteiskuntamaksulla, jos tarkastuksen kohde on tietoyhteiskuntamaksuvelvollinen. Jos tarkastettava ei maksa tietoyhteiskuntamaksua, maksaa tarkastettava yritys tarkastuksen kustannukset”.

Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry

Marko Lahtinen
Lakiasioiden päällikkö